

Commissie
van Toezicht
Beveren

JAARVERSLAG 2022
COMMISSIE VAN TOEZICHT
BIJ DE GEVANGENIS TE BEVEREN

1. De Commissie van Toezicht

1.1 Samenstelling

Voorzitter: Luc Truyens

Ondervoorzitter: Evelyne Martens

Secretaris: Ann Deceunynck

Leden: Steffi De Cock, Marc De Munck, Marleen De Prins, Luc Dedecker (arts), Peter Jensen, Paul Neefs, Hanne Nuyts, Kay Remon, Kristiaan Rotthier, Roxane Verhaert, Jonas Vernimmen.

Roxane Verhaert en Kay Remon zijn in de loop van het jaar 2022 toegetreden tot de CvT.

Onze leden zijn vrijwilligers met een publiek mandaat.

Drie leden hebben de CvT in 2022 verlaten.

De Klachtencommissie (KC) heeft een afzonderlijke werking en vergadert volgens een eigen kalender. Zij bestaat uit drie leden die afgevaardigd worden door de Commissie van Toezicht. Voorzitter is Kristiaan Rotthier.

1.2 Opdracht

Onze leden voeren hun opdracht onafhankelijk en vooral kritisch uit. We waken over de eerbiediging van de rechten en de menselijke waardigheid van personen in detentie, met specifieke aandacht voor de manier waarop de gedetineerden in Beveren bejegend worden en hoe voorschriften en reglementen nageleefd worden.

De CTRG vraagt dat er op stakingsdagen extra aandacht gegeven wordt aan de detentieomstandigheden. Hoeveel personeel is er aanwezig? Is de veiligheid overal gegarandeerd? Lijken/zijn de veiligheidsmaatregelen in orde? Is de dienstverlening oké?

De Directie van de PI garandeert dat het CvT-toezicht in goede omstandigheden uitgevoerd kan worden. Het personeel moet op elk

moment de werking van de CvT mogelijk maken en faciliteren. Indien het personeel hier niet in slaagt en/of onaangepast gedrag vertoont t.a.v. een lid van de CvT, wordt de Directie hiervan ingelicht. Het betrokken lid van de CvT kan meteen (via mail) de voorzitter en/of de andere leden contacteren. Mevrouw Vanessa Bury, inrichtingshoofd, kan meteen gecontacteerd en aangesproken worden bijvoorbeeld tijdens de maandelijkse vergaderingen.

1.3 Maandelijks overleg

De CvT vergadert elke derde dinsdag van de maand in de grote zittingszaal van de Penitentiaire Instelling (PI) te Beveren. In 2022 vergaderde zij 12 keer. De vergadering werd na de pandemie niet meer online georganiseerd. Leden kunnen wel nog steeds online deelnemen als zij dit verkiezen. Agendapunten kunnen aan bod komen op voorstel van de voorzitter of iemand van de leden.

Het belangrijkste agendapunt is het verslag van de maandcommissaris (MC). Meestal wordt dit verslag kort voor de vergadering via e-mail bezorgd aan alle leden. Veelal worden ook op de SharePoint van de CTRG aanvullingen gedaan over de situatie van de gedetineerden die een beroep deden op de MC. De opdracht van de MC eindigt met de bespreking van zijn/haar verslag op de maandvergadering. Het geniet dan ook de voorkeur dat de MC persoonlijk op de vergadering aanwezig is.

In principe is de vergadering voorbehouden aan de leden, maar regelmatig zijn er 'gasten'. Zij wonen het gedeelte van de vergadering bij waar een bepaald punt besproken wordt.

Sinds 2022 komt mevrouw Vanessa Bury, inrichtingshoofd, meestal naar een gedeelte van de vergadering. Zij antwoordt hier op vragen van de MC en op eventuele andere vragen van aanwezige leden.

Enkele andere externe deelnemers woonden in 2022 ook een vergadering of een gedeelte van een vergadering bij.

Mevrouw Farah Peeters was namens de CTRG enkele keren aanwezig. Journalist Marc Klifman (Het Nieuwsblad), die een undercoverreportage 'Achter de tralies' maakte in juli '22, kwam getuigen over zijn ervaringen gedurende een week in Beveren.

Mevrouw Lieve Lagae, lid van de Commissie van Toezicht in Antwerpen en specialiste in 'bemiddelingen', kwam ervaringen uitwisselen met de werking van CvT in de Antwerpse Begijnenstraat.

Ook onze meeste nieuwe leden zijn al een keer 'te gast' vooraleer zij benoemd worden in hun functie. Zo kan iedereen al eens met elkaar kennismaken.

1.4 Werking

De werking wordt per kalenderjaar samengevat in een Jaarverslag. Dat wordt ingediend bij CTRG.

De vergadering stelt steeds één of twee 'maandcommissarissen' aan. Deze afgevaardigden gaan – alleen of met twee – op pad gedurende een maand. Wekelijks controleren zij de brievenbusjes waarin de gedetineerden brieven kunnen deponeren ter attentie van de CvT. Zij informeren ook bij de aanwezige personeelsleden van de PI of de 'veiligheidscellen' en 'strafcellen' in gebruik zijn, en ze hebben steeds een kort gesprek met de gedetineerden die hier verblijven.

Als de MC's rondlopen in de PI, nemen ze een interne DECT-telefoon met veiligheidsknop mee waarmee ze indien nodig alarm kunnen slaan.

In de middelgrote PI Beveren wordt door maandcommissarissen vooral tijd besteed aan (visuele) controles, aan het verwerken van de briefjes die ons bereiken via de brievenbus in elke vleugel, aan persoonlijke gesprekken met gedetineerden en aan de opvolging van digitale communicatie via Prison Cloud. Ook via Prison Cloud kunnen gedetineerden immers contact opnemen met de CvT.

De MC leest de mails en antwoordt digitaal. In Beveren wordt het digitale systeem méér gebruikt dan de brievenbussen.

Wat grieven en klachten omtrent de medische dienst betreft, wordt vooral de arts, lid van onze CvT, vaak geconsulteerd. Hij kent de werking van de medische dienst en de hoofdgeneesheer goed, en is dus goed geplaatst om een eerste mening te geven over 'klachten' en 'grieven'.

Andere vaak gehoorde problemen zijn verlies van werk na een tuchtmaatregel, soms gebrekkige geestelijke gezondheidszorg, problemen bij consultaties buiten de PI, soms te weinig communicatie van Directie en Psycho Sociale Dienst (PSD) naar gedetineerden toe, de termijnen waarbinnen klachten behandeld zijn en uitspraken gedaan worden door de Klachtencommissie. Ook problemen die veroorzaakt werden door een menselijke fout, zoals het verlies van spullen (bij een transfer) kunnen hinderlijk zijn.

Minimum één keer per drie maanden wordt er in de PI een vergadering van het 'Gedetineerdenoverleg' (GOO) georganiseerd. Soms zijn er extra overlegmomenten met een bepaald agendapunt. De vergaderingen worden georganiseerd door de Directie en bijgewoond door afgevaardigden van de gedetineerden. Thema's zijn steeds erg concreet. Het aanbod en werking van de kantine, mogelijkheden tot aankoop van producten, werkmogelijkheden, het digitale communicatiesysteem, ... komen er ter sprake. De vergaderingen vinden meestal plaats overdag. De CvT tracht toch steeds iemand af te vaardigen die deze vergadering bijwoont. Hij of zij brengt vervolgens verslag uit op de eerst daaropvolgende maandvergadering.

2. De Penitentiaire Inrichting (PI) en haar organisatie

De PI opende officieel haar deuren op 14 februari 2014. Ze is gelegen op een terrein (12 hectare) te Beveren, vlak naast de E17 in de richting naar Gent, en ligt vlak naast een industrieterrein.

DE PI biedt in principe plaats aan 312 mannelijke gedetineerden en bestaat uit vier vleugels. Nieuwe gedetineerden starten in een vleugel waar ze gescreend worden. In één van deze vleugels is een sectie voorzien voor gedetineerden die een veiligheidsrisico of onaangepast gedrag vertonen. De vleugels C en D bieden een gestructureerd, meer 'open' regime.

Tot de standaarduitrusting in alle cellen behoren tafel, stoel, bed, douche, wastafel en toilet. De gedetineerden hebben ook faciliteiten als een douche, koelkast, LCD-scherm, headset en toetsenbord.

Vanuit alle cellen kunnen gedetineerden terecht op Prison Cloud (PC). Dit beveiligd dienstenplatform werd voor de Belgische gevangenen ontwikkeld door Justitie. Gedetineerden kunnen er o.a. terecht om te telefoneren, producten te bestellen, films te huren, een gesprek aan te vragen, sommige beveiligde websites te raadplegen, hun geld te beheren, via e-learning te studeren, ... Dit systeem wordt slechts in drie Belgische PI's gebruikt.

In Beveren is geen overbevolking. Er werden wel enkele duocellen omgevormd tot triocellen. Alle noodzakelijke individuele voorzieningen zijn daar aanwezig.

Bij aankomst worden nieuwe gedetineerden ingeschreven op de griffie van de PI. Zij hebben in principe een persoonlijk onderhoud met de Directeur. Die informeert de nieuwkomers ook over het bestaan van de CvT en de wijze waarop met de maandcommissaris contact kan worden opgenomen. De gedetineerden krijgen bij hun aankomst een informatiebrochure. Er wordt hen uitgelegd dat ze het huishoudelijk reglement kunnen raadplegen via PC en in de bibliotheek.

Bij aankomst in de PI start voor iedere gedetineerde de hulp van de Psychosociale Dienst (PSD). Via deze structuur wordt de gedetineerde begeleid en later voorbereid op re-integratie in de maatschappij. De gedetineerde wordt hier steeds beoordeeld op zijn functioneren in de PI, niet op de gepleegde feiten. Hierbij wordt Artikel 38 van de Basiswet van het gevangeniswezen die de rechtspositie van gedetineerden regelt niet toegepast. Artikel 38 voorziet dat er voor iedere gedetineerde een individueel 'detentieplan' opgesteld moet worden. Zeker omdat de bevolking van de PI in Beveren zeer specifiek is - lang gestraften en een aantal gedetineerden met een complexere ingesteldheid - lijkt zulks een gemiste kans. Het dient aanbeveling om de PI de nodige mensen en middelen ter beschikking te stellen om dit in de toekomst wel te kunnen realiseren.

De gedetineerden dragen hun eigen kledij. Toiletartikelen worden ter beschikking gesteld door de PI.

De gedetineerde kan dagelijks kiezen tussen een gewoon menu en een varkensvrij alternatief. Allerlei extra producten (hygiëne, voeding, ...) kunnen aangekocht worden via de kantine.

De medische dienst wordt geleid door de hoofdgeneesheer. Hij wordt bijgestaan door psychiaters, tandartsen, een dermatoloog, kinesisten en verpleegkundigen. Er is dagelijks een raadpleging. Van alle raadplegingen wordt een verslag bijgehouden. De aanwezige stafleden vergaderen ook dagelijks.

Er is alle dagen een wandeling voorzien. Er worden mogelijkheden geboden om te sporten. Er worden ontspanningsactiviteiten georganiseerd.

Op verschillende tijdstippen van de dag kunnen gedetineerden bezoek ontvangen.

Gedetineerden kunnen werk aanvragen. Dit werk kan gebeuren in speciaal voorziene werkplaatsen, maar ook in bijvoorbeeld de keuken, wasserij en onderhoudsdiensten van de PI.

3. Het beklagrecht

In 2022 heeft de Klachtencommissie 158 dossiers behandeld. De klachten worden er inhoudelijk onderzocht, maar de KC onderzoekt ook of de procedures (reglementen) werden nageleefd.

Meestal wordt tijdens een hoorzitting geluisterd naar de gedetineerde, eventueel zijn advocaat én de directie van de PI.

In sommige gevallen werd een procedure van bemiddeling opgestart.

De uitspraak van een beperkt aantal klachten leidde tot een voorziene 'beroepsinstantie'.

Vooraf naarmate het jaar vorderde, liep de 'achterstand' in de uitspraken op. Het secretariaat van CRTG was kennelijk overstelpt met werk vanuit de vele penitentiaire instellingen, en kon de (administratieve) afhandeling van de klachten maar moeilijk verwerken. Dit heeft intussen bij CRTG wel geleid tot een uitbreiding van de equipe.

Algemeen wordt gehoopt dat de gedetineerden binnenkort niet meer zo lang zullen moeten wachten op uitspraken.

4. De belangrijkste besluiten en aanbevelingen voor het jaar 2023

- 4.1 De corona- en quarantainemaatregelen hebben de vorige jaren tot veel ergernis geleid bij gedetineerden. In 2022 waren er (bijna) geen klachten/grievens meer in dit verband.
- 4.2 Er waren zeer veel klachten over de uitvoering van de naaktfouille. Deze fouille wordt vaak als ontierend aanvoeld. In verband met de fouille op het lichaam spreekt de KC zich uit over de motivatie door de Directie, niet over de fouille zelf.
- 4.3 De CvT is naar ons aanvoelen te weinig bekend bij de gedetineerden én bij het personeel. In 2023 zullen wij een bijkomende inspanning doen om hieraan te verhelpen.

5. Uitdagingen en werkdomein voor 2023

5.1 Sinds de start van CTRG werd 2022 het eerste jaar waarin de pandemie onze werking niet meer belemmerde. We konden op een normale manier continuïteit garanderen en werken op een behoorlijk niveau. De meeste leden van onze CvT namen regelmatig deel aan de vergaderingen en bouwen hiermee aan continuïteit en geloofwaardigheid. Het mag een aanbeveling zijn dat deze continuïteit in 2023 kan volgehouden worden.

5.2 Het Transversaal Thema voor 2023 is minimale dienstverlening en impact van de stakingen. Het gaat om impact op orde en veiligheid, om impact op gevaar voor personeel, om impact op het regime en activiteiten in detentie, om impact op gezondheidszorg, om impact op kwetsbare groepen, om ervaringen van gedetineerden en consequenties van de acties, om externe bewegingen, strafuitvoering en modaliteiten en voorbereiding van re-integratie.

Addendum: PI Beveren in de media

De penitentiaire inrichting in Beveren stond een aantal keren in de belangstelling van de media.

1. 'Zo kregen gedetineerden in de gevangenis van Beveren een stem' van columniste Aya Sabi, De Morgen, 20/5/2022
2. 'Gedetineerde kan in gevangenis van Beveren afscheid nemen van overleden vader dankzij begrafenisondernemer uit Genk, VRT-NWS 4/6/2022
3. 'In de gevangenis van Beveren legde de bommenlegger eenmalig zijn ziel bloot' van journalist Douglas De Coninck, De Morgen, 7/7/2022
4. 'Achter de tralies' van Marc Klifman, Het Nieuwsblad, 25/7/2022 t.e.m. 28/7/2022.